

Horizont B: Od nadložného horizontu se daný liší zejména nižším podílem humusu, což se projevuje nerovnoměrně hnědým a okrovým zbarvením půdní matrice, nedostatkem zvrstvení a jemnějším půdním (mikro) skeletem; na povrchu některých zrn nebo valounků lze sledovat povlaky tvořené dílčím braulchmovým plazmatem. Stopy po organické činnosti jsou i v tomto případě hojně: jde zejména o silné prostoupení půdní hmoty rourkami po kořenech a žížalách, v koprogenních formách dominují roupice nad žížalami. Silné osídlení i tohoto horizontu cdafonem se odráží ve vysokém podílu volných prostorů, což vyústilo i zde v agregátovou skladbu.

Genetické zhodnocení a závěr: Subfosilní půda o horizontech A, B a C typologicky odpovídá půdě typu autochtonní vegy ze skupiny nivních půd ve smyslu W. L. Kubieny (1953) a E. Mückenhausena (1977), v pojetí FAO (1968, 1969) kambické fluvizemi ze skupiny fluvisolů. O nerušeném klidovém stadiu této půdy svědčí chemické zvětrávání, tvorba jílu a translokace dříšho braulehmového plazmatu, o následném neklidu pak zvrstvení půdního materiálu povrchového úseku horizontu A, které předcházelo sedimentaci nejmladších uloženin.

Literatura

- FAO (1968): Definitions of soil units for the soil map of the world. - World Soil Resources Roma, 11, 72.
 FAO (1969): Supplement to definitions of soil units for the soil map of the world. - World Soil Resources, Roma, 37, 10.
 Kubiena, W. L. (1953): Bestimmungsbuch und Systematik der Böden Europas. - F. Enke Verlag Stuttgart, 388.
 Mückhausen, E. (1977): Entwicklung, Eigenschaften und Systematik der Böden der Bundesrepublik Deutschland. - DLG - Verlag, Frankfurt a.M., 148.

¹Český geologický ústav, Malostranské nám. 19, 118 21 Praha 1

²PřF UK, Albertov 6, 128 43 Praha 2

KORÁLOVÉ DATOVÁNÍ DEVONSKÝCH VÁPENCŮ NA KONICKU (V. OD JEVÍČKA) A U LESKOVCE (JJZ. OD HORNÍHO BENEŠOVA)

DATING OF THE DEVONIAN LIMESTONES IN THE KONICE DISTRICT (E OF JEVÍČKO) AND NEAR LESKOVEC (SSW OF HORNÍ BENEŠOV, MORAVIA) BASED ON CORALS

(24-21 Jevíčko, 15-31 Bruntál)

Jindřich Hladil

Devonian, Biostratigraphy, Facies, Corals

Geologický průzkum Brno při vymezování ložisek vápence provrtal detailně v 70. a 80. letech území ohrazené obcemi Poníkem, Hvozd, Vojtěchov, Ludmírov a Jesenec. Byly to vrty série LV 7-59 (dosahující řádově do 100 a do 200 m) a opěrné vrty KDH 1-10 (řádově do 300 m). Poněkud rozkolísaná sítí vrtů sledující dílčí vápencová tělesa byla vrtána v rozestupech 200-300 m, někdy více. 5 km nyní skartovaného vrtného jádra je studováno Českým geologickým ústavem (J.Dvořák et al.), aby byla zajištěna z této nákladné státní investice komplexní geologická informace.

Výbrusy z tohoto materiálu umožnily podrobnější stanovení stáří jednotlivých vápencových těles.

Nejstarší korálová společenstva z těchto vrtů indikují překvapivě již cms: *Favosites gilsoni* Lecompte, *Pleurodictyon* sp., *Dualipora* sp. a *Coenites* sp. Stromatopory: *Atelodictyon* a *Actinodictyon*. Hojně až dominantní jsou mechovky - kryptostomidi a cystoporidi (z nich zejména *fistulipora*).

Časté jsou nálezy eifelské (zvláště pozdně eifelské) fauny: *Rapidopora piliformis* (Schlüter), *Heliolites vulgaris* Černýšev, *H. lindstroemi* Angelis d'Ossat, *H. porosus* Goldfuss, *Helioplasma ex gr. kolihai* Kettnerová, *Mariasilites* sp. a 'Marasilites' s bilaterálně souměrnými korality, *Striatopora zeaporoides* Dubatolov, *Favosites bijaensis* Sokolov, *Thamnopora urensis germanica* Birenheide, *Thamnopora junkerbergiana* B., *T. reticulata* (Blainville), *T. compacta minima* Šarkova, *Spongioalveolites minor* Iven, *S. minimus* I., *S. intermixtus* (Lecompte) [nejpozdnější ze tří uvedených druhů], *Alveolites bergeri* Iven, *A. nalivkini* Sokolov, *A. multispinosus* Dubatolov, *A. megastomus*? (Steiniger), *A. taenioformis* (Schlüter), *A. praetenuissimus* Iven [první populace], *Squameoalveolites*? *robustus* Pradáčová, *Scoliopora multispinosa* Janet, *Coenites bulvankerae* Dubatolov, *C. escharoides* (Steininger), *C. medius* Lecompte, *S. cf. serpentina* Janet, *S. cf. conferta* Jermakova, *S. cf. denticulata* (M.E. et H.), *Egosiella* sp., *Tyrganolites* sp., *Natalophyllum* sp., *Roemerolites* sp., *Hillaepora* cf. *circulipora* (Kayser), *Aulopora* sp., *Remesia* sp., *Pleurodictyon* sp. a *Celechopora devonica* (Schlüter). Stromatopory: *Clathrodictyon cellulosum* Nicholson et Murie,

Gerronostroma lemniscum (Lecompte), *Salairella* sp., *Taleastroma* sp., *Atopostroma* sp., *Atelodictyon cf. dewalense* Mistiaen, *Stromatoporella granulata* (Nicholson), *Actinodictyon* ? sp. a *Stachyodes* sp. Z rugóz jsou indikováni *Metriophyllum gracile* Schlüter, *Charactophyllum* sp., *Mesophyllum* sp. a neurčitelní, velcí cystimorfní solitéři. Ve výbrusech jsou krinoidi, mechovky, tentakuliti (dakryokonaridi), brachiopodi a řasy. Foraminifery jsou vzácné.

Až 70 % objemu všech zdejších vápenců pochází ze spodního až středního givetu. Dokládá to zejména tato fauna: *Favosites goldfussi* (d'Orbigny), *F. saginatus* Lecompte, *Heliolites lindstroemi* Angelis d'Ossat [pozdější populace], *H. 'intermedius'* Le Maitre, *Rapidopora crinalis* (Schlüter), *Alveolites praesuborbicularis* Iven, *A. praetenuissimus* Iven, *A. cf. multispinosus* Dubatolov, *A. cf. strigosus* Dubatolov, *A. edwardsi* Lecompte, *Spongialveolites perneri* (Pradáčová), *S. aff. intermixtus* (Lecompte), *Squameoalveolites fornicatus* Schröder, *Coenites remesi* Kettner, *C. medius* Lec., *Scoliopora denticulata* (M.E. et H.) alfa morfotyp Hladil, *Caliapora cf. battersbyi* (M.E. et H.), *C. ? aff. incrassans* Kokšarskaja, *Thamnopora cf. micropora* Lecompte, *T. tumefacta* L., *T. compacta minima* Šarková, první *T. bublichenkoi* Dubatolov a *Celechopora kettnerae* Pradáčová. Spolu se vyskytuje stromatopory: *Atelodictyon aggregatum* Lecompte, *Salairella* sp., *Taleastroma* sp., *Bifariostroma* sp., *Actinostroma stellulatum* Nicholson, *Plectostroma* sp., *Atelodictyon cf. dewalense* Mistiaen, *Densastroma* sp., *Gerronostroma* sp., *Tienodictyon* sp., ojediněle *Amphipora ramosa* Phillips. Rugózní koráli indikují přítomnost mnoha rodů, např.: *Mesophyllum cf. M. maximum maximum* (Schlüter), *Cyathophyllum*, *Lyriasma*, *Grypophyllum*, *Disphyllum*, *Acanthophyllum* a *Siphophyllum*. Hojně jsou krinoidi, brachiopodi, mechovky, řasy, dakryokonaridi.

Vyšší givet: *Thamnopora bublichenkoi* Dubatolov, *Alveolites minutus* Lecompte, *Crassialveolites cf. yunnanensis* Či-jun-i a *Scoliopora denticulata* (M.E. et H.). Ze stromatopor jsou zde přítomny *Hermatostroma cf. longipilatum* Zukalová, *Atelodictyon* sp., *Stachyodes cf. stromatoporoides* Gogolczyk., *Idiostroma* ? sp. *Scoliopora cf. denticulata* (M.E. et H.), *Stictostroma* ? sp., *Amphipora angusta* Lecompte [vzácně], *Clavidictyon* sp., *Habrostroma* sp. a *Pseudoeuctinodictyon dartingtoniense* (Carter). Z rugóz jsou nápadně velké, silicifikované trsy *Hexagonaria* sp.

Spodní a střední frasn: *Alveolites complanatus* Lecompte, *A. suborbicularis* Lamarck a *Scoliopora parva* Dubatolov. Stromatopory rodů: *Hermatostroma*, *Stachyodes*, *Stromatopora* a *Habrostroma*. Pro frasn charakteristický *Stachyodes lagowiensis* Gogolczyk.

Svrchní frasn: *Alveolites parvus* Lecompte, *A. cf. complanatus* Lecompte, *A. tenuissimus junior* Hladil et Beroušek, *Scoliopora cf. tetralobata* H. et B., *Tyrganolites cf. frasianus* Nowinski a *Thamnopora cf. dubia* L. Stromatopory rodů *Stromatopora*, *Clathrocoilona* a *Atelodictyon*.

Na povrchu byly zpracovány lokality: 1. Lom Na Srdíčku - spodní/střední givet. 2. Profil Průchodnicí - od sv. emsu po sv. frasn. 3. Skalka ve středu Ludmírova - střední givet. 4. Vojtěchov (svah pod vodojemem) - spodní givet. 5. Zkamenělý zámek u Javoříčka - svrchní eifel. 6. Javoříčské jeskyně - eifel/givet.

Z vrtného materiálu lze dokázat, že útesy rostly jak na skaliscích kladeckých fylonitů (jejichž valouny jsou obrůstány mechovkami), tak i na vulkanických výlevech, devonských slepencích nebo starších břidlicích a vápencích. Intimně se střídají vynořené i utopené útesy, návětrné i závětrné svahy ostrovů, hlubší rampy a svahy otevřené do pánve. Mimořádná členitost, ostrůvkový charakter, dobrý kontakt s hlubokým, otevřeným mořem a přitom rysy čelního okraje karbonátové plošiny - to vše podporuje představu „ostrovní koso“ vybíhající v původním devonském prostoru pravděpodobně k jihozápadu (?), do mořské pánve s pelagickou faunou, sedimenty hlubokého moře a s bazaltovým vulkanismem.

Z výbrusů a ze souběžného konodontového datování (J. Kalvoda) bylo dokázáno, že ne všechny krinoidové a brekciovité vápence jsou zde devonské. Ca 10 % objemu vápenců patří na Konicku vyššímu famenu a tournai, a to včetně dosavadního stratotypu jeseneckých vápenců v lomu nad obcí Jesenec. V tomto lomu je dokonce přímo ilustrativně vidět mírně zvrásněná, šikmo deformační foliací protínaná, 1,5 m mocná lavice tournaiských brekcií s fosfority a silicity. Dříve uváděná korálová fauna je zde obsažena pouze v klastech brekcie a její nálezy jsou raritou.

Jihovýchodně od Horního Benešova byl ve vrtu Leskovec MV-2 zjištěn pozdně eifelský a spodnogivetský útes, který lze porovnávat jak s Konickem, tak s Horním Benešovem. Podle facií lze soudit, že vznikl na ploché elevaci při spodní hranici dosahu vlnění (řasy až na jediný úlomek chybějí) a byl mocný jen ca 20 m. Fauna z výbrusů: *Spongialveolites intermixtus* (Lecompte) - *S. mauretanus* (Le Maitre), *Alveolites lindensis* Iven, *Squameoalveolites* ? robustus (Pradáčová), *Coenites gradatus* Lecompte, *Heliolites vulgaris* Černýšev, *Rapidopora crinalis* (Schlüter) a *Celechopora kettnerae* Pradáčová. Stromatopory: *Pseudostictostroma*, *Actinostroma* - *Plectostroma*, *Stromatopora*, *Parallelopoma* a *Anostylostroma*. Z rugózních korálů je hojně *Thamnophyllum germanicum* Scrutton. Hojně jsou krinoidi, mechovky a tentakuliti (styliolini).